

INSTITUT RENESANCE KULTURNÍHO DĚDICTVÍ

ve spolupráci s ČESKÝM ESPERANTSKÝM SVAZEM

NADAČNÍM FONDEM ALTIOR

MUZEEM ESPERANTA VE SVITAVÁCH

ČES & společností GOODTEA.EU

srdečně zvou na 90. VÝROČÍ ZALOŽENÍ KLUBU ESPERANTA VE SVITAVÁCH

★ JUBILEO de 90 jaroj de ESPERANTO

SLAVNOSTNÍ PROGRAM

9.9.2023 – 10.9.2023

SOBOTA 9. ZÁŘÍ 2023 OD 19:00 DO 20:00
OTTENDORFERŮV DŮM – KONCERTNÍ SÁL

DR^o STANISLAV SCHULHOF: PER ESPERO AL DESPERO
DR. STANISLAV SCHULHOF: OD NADĚJE K BEZNADĚJI

SOBOTA 9. ZÁŘÍ 2023 OD 20:00 DO 21:00
OTTENDORFERŮV DŮM – KONCERTNÍ SÁL

NUR ANTAŬEN!
STÁLE VPŘED!

NEDĚLE 10. ZÁŘÍ 2023 OD 09:00 DO 10:00
OTTENDORFERŮV DŮM – MUZEUM ESPERANTA

GLORAS LA PATRON
SLAVNÉHO OTCE

NEDĚLE 10. ZÁŘÍ 2023 OD 10:00 DO 12:00
OTTENDORFERŮV DŮM – MUZEUM ESPERANTA

AŽ ZAŘVE LEV
DOKUMENTÁRNÍ FILM JANA E. SVATOŠE

NEDĚLE 10. ZÁŘÍ 2023 OD 14:00 DO 15:30
KOSTEL NAVŠTÍVENÍ PANNY MARIE

OMAĜO AL BEATA ODORICO
KE CTI BL. ODORIKA Z PORDENONE

mezi navazujícími vystoupeními možnost
ČAJOVÉHO OSVĚŽENÍ od společnosti GOODTEA.EU

☕ Úvodní čajové pohoštění formou Via Thea Gong Fu Cha

Vážení hosté, první část našeho dnešního setkání zahájíme tiše. **Damian Altior** (16 let) připraví pro čestné hosty z řad esperantistů čaj coby symbol osvěžujícího poselství. Poselství přátelství bez hranic, ať už jazykových, kulturních nebo duchovních. Poselství bez společenských, sociálních či generačních bariér. Damian připraví čaj metodou **Via Thea Gong Fu Cha**, která pozbývá striktních ceremoniálních pravidel, ale zároveň dodržuje mnohé jemné finesy sloužící k tomu, aby hostitel zdánlivě přirozenými pohyby potěšil hosty a zároveň vykouznil pozitivní, inspirativní atmosféru s uměleckým přesahem. Jeho příprava čaje bude synchronizována s hudbou. Metoda **Gong Fu Cha** má původ v jihovýchodní Číně. Proslavili ji pěstitelé čajovníků, kteří se často mezi sebou navštěvovali a během setkání si popíjeli své čaje. Tito čajoví producenti měli menší políčka na strmých svazích kopců s jedinečnou flórou, jež propůjčovala čajům neopakovatelné vůně a zároveň ovlivňovala jejich chuť. Každý ručně sebraný a zpracovaný čaj poskytoval jedinečný neopakovatelný zážitek. Protože se jednalo o časy před technickou revolucí, tedy dávno před tím, než se zrodilo esperanto, navštěvovali se farmáři mezi sebou pěšky. Bylo přirozené, že si na výlet nebrali nic, co nemuseli. Zpravidla jen oděv, hůl, čaj a svůj šálek. Když se sešli, museli se umět vzájemně pohostit v cizím nádobí. Výzvou tak bylo připravit co nejlépe svůj čaj v neznámé konvičce, v cizím prostředí a pro hosty, kteří ví o čaji vše. Damian se tuto neokázalou, a přesto působivou přípravu čaje učí již od svých 4 let a předváděl ji nejenom v Čechách, ale i v zahraničí. Čaj připravoval pro významné osobnosti z řad kultury, vědy či politiky. Držme mu palce!

China-tea • 中國茶日

Ve čtvrtek **15. prosince 1859** se narodili dva významní umělci: **Pierre Girault de Nolhac** (1859–1936) a **Ludvík Lazar Zamenhof** (1859–1917). První byl francouzský básník, spisovatel a historik s prestižním vzděláním na **Sorboně**. Od roku **1892** působil jako kurátor sbírek **Versailleského paláce**. V roce **1910** založil katedru dějin umění na **École du Louvre**. V roce 1922 byl zvolen členem Francouzské akademie. V roce **1919** sehrál roli při přípravách **Versailleské smlouvy** (28. července 1919), která ukončila válečný stav mezi Německem a většinou spojeneckých mocností. I druhý jmenovaný básník – **Ludvík Lazar Zamenhof** – svým dílem změnil osudy celých generací a zapsal se do světových dějin nesmazatelným písmem. Jeho vytrvalá a často i trnitá cesta při tvorbě mezinárodního jazyka esperanto a při utváření světové komunity esperantistů je dobře známá všem, kdo zde dnes sedí. To platí i pro jeho básnický talent. Vždyť hymna esperantského hnutí je jeho zhudebněnou básní. Avšak ne celou. Poslední sloka, pokud ji počítáme podle hudebního pojetí (jedna sloka hudební v sobě zahrnuje dvě sloky básnické), není součástí esperantské písně písní. Proto hloubka i původní náboj Zamenhofovi básně vyznívá v pojetí tradičně zpívaného hymnu poněkud méně entuziasticky. Absence závěrečné třetiny básně zároveň vypovídá o složitém údělu průkopníků i atmosféře oné doby plné nadějí i technologického pokroku či hlubokých změnách ve společnosti. Oba zmíněné básníky, kteří přišli na svět ve stejný den, charakterizovaly i obdobné vlastnosti: trpělivost, systematickosti, zvědavost, zápal pro věc, víra v lepší zítřky, práce na společném blahu.

A oba byli ve svém konání úspěšní.

La Espero

F. M. de Menil

M. Pancorbo

L. L. Zamenhof

♩ = 100

1. En la mon-don ve-nis no-va sen-to, tra-la
san-kta siu-gno de l'es-pe-ro ko-le-
tra-la lin-gva fun-da-men-to, kom-pre-

mon-do 'i-ras for-ta vo-ko; per flu-gi-loj de fa-co-la ven-to nun de
ti-ĝas pa-caj ba-ta-lan-toj, kaj ra-pi-de kres-kas la a-fe-ro per la-
nan-te u-nu-la a-li-an, la po-po-loj fa-ros en konm-sen-to u-nu

lo-ko flu-gu ĝi al lo-ko. Ne al gla-vo san-gon so-i-fan-ta ĝi la
bo-ro de la es-pe-ran-toj. For-te sta-ras mu-roj de mil-ja-roj in-ter
gran-dan ron-don fa-mi-li-an. Ni-a di-li-gen-ta ko-le-ga-ro en la-

ho-man ti-ras fa-mi-li-on; al la mond' e-ter-ne mi-li-tan-ta ĝi pro-
bo-ro po-po-loj di-vi-di-taj; sed dis-sal-tos la obs-ti-naj ba-roj, per la
bo-ro pa-ca ne la-ci-ĝos, ĝis la be-la-son-go de l'ho-ma-ro por e.

me-sas sank-tan har-mo-ni-on. 2. Sub la
san-kta a-mo dis-ba-ti-taj. 3. Sur neŭ

ter-na ben'e-fek-ti-vi-ĝos.

Na úvod si navoďme atmosféru oné doby zazpíváním celé básně **La Espero** v jazyce esperanto. Zaspívejme si tudíž i poslední slokou na počest muže, jehož odkaz nás přivedl až sem, do sálu **Ottendorferova domu ve Svitavách**. A se svým zpěvem nepřestávejme. Krásná slova básně o naději si zaslouží slyšet i ti hosté dnešního vystoupení, kteří neovládají Zamenhofův jazyk. Přibližme hloubku slov esperantské hymny zdejšímu českému publiku díky premiéře jejího českého překladu. Zamenhofova báseň **Naděje** se dočkala krásného rýmovaného překladu od esperantisty **Miloš Lukáše** (1897–1976). Jednalo se však o překlad její první části. Celá doposud nebyla veršotepně přeložena. Protože na české Wikipedii je pouze její obsahový, nikoliv rýmovaný překlad, rozhodli jsme se tuto báseň přeložit celou a to tak, aby byl zachován duch Lukášova překladu a zároveň, aby se dala i zazpívat se známou melodií od francouzského skladatele **Féliciena Menua de Ménil** (1860–1930). Vždyť vlastní hymna je všem esperantistům dobře známá. Odpovědnost za umělecký překlad Zamenhofovi básně La Espero nese zakladatel Institutu renesance kulturního dědictví **Jiří Altior**. Dnes zazní premiéra české verze této básně. A vy se můžete aktivně zapojit a užít si ten jedinečný moment zrození nového díla.

La Espero

Ludvik Lazar Zamenhof

Félicien. Menu de Ménil

1. En la mon - don ve - nisno - va sen - to, tra - la
1. No - vý duch se ro - dí po vší Ze - mi, svě - tem

mon - do 'i - ras for - ta vo - ko; per flu - gi - loj de fa - co - la
moc - né vo - lá - ní se ne - se, po - sí - le - né ván - kupe - ru -

ven - to nun de lo - ko flu - gu ĝi al lo - ko. Ne al
tě - mi, ať po ši - rém kra - ji roz - lé - tne se. Ne - má

gla - vo sangonso - i - fan - ta ĝi la ho - man ti - ras fa - mi -
tou - hy po kr - va - vých zbra - ních, chce být tme - lem vše - lid - ské - mu

li - on; al la mod' e - ter - nemi - li - tan - ta ĝi pro -
ro - du, svě - tu kte - rý to - lik vá - lek za - žil, har - mo -

me - sas sank - tan har - mo - ni - on.
nic - kou na - bídnout chce sho - du.

LA ESPERO | NADĚJE

☞ hymnus mezinárodního esperantského hnutí ☞

(autor básně v esperantu: **L. L. Zamenhof** | přeložili: **J. Altior & Miloš Lukáš**)

En la mondon venis nova sento,
tra la mondo iras forta voko;
per flugiloj de facila vento
nun de loko flugu ĝi al loko.

Nový duch se rodí po vší **Z**emi,
světem mocné volání se nese,
posílené vánku perutěmi,
ať po širém kraji rozlétne se.

Ne al glavo sangon soifanta
ĝi la homan tiras familion:
al la mond' eterne militanta
ĝi promesas sanktan harmonion.

Nemá touhy po krvavých zbraních,
chce být tmelem všelidskému rodu,
světu, který tolik válek zažil,
harmonickou nabídnout chce shodu.

Sub la sankta signo de l' espero
kolektiĝas pacaj batalantoj,
kaj rapide kreskas la afero
per laboro de la esperantoj.

Pod posvátným znamením naděje,
šikují se míru bojovníci,
společná věc rychleji se děje,
když se snaží lidé doufající.

Forte staras muroj de miljaroj
inter la popoloj dividitaj;
sed dissaltos la obstinaj baroj,
per la sankta amo disbatitaj.

Mocné hradby stojí věky celé,
tisíce let lidstvo rozdělují,
nezadrží nápor lásky svaté,
nakonec se její vahou zřítí.

Sur neŭtrala lingva fundamento,
komprenante unu la alian,
la popoloj faros en konsento
unu grandan rondon familian.

Neutrální jazyk základem je,
k vzájemnému porozumění si,
když ve shodě dílo k cíli spěje,
propojí se kruhy rodinnými.

Nia diligenta kolegaro
en laboro paca ne laciĝos,
ĝis la bela sonĝo de l' homaro
por eterna ben' efektiviĝos.

Potom píle uvnitř společenství,
dodá sil při práci v prospěch míru,
ať krásný sen o společném lidství
požehnaných dosáhne svých cílů.

Zelená hvězda

Verda stelo

Stanislav Schulhof, přel. Jiří Altior

Vojtěch Frank

1.-6. sloka **Allegro non troppo**

1. Bou - ří vich-ry, v zu-ři-vos-ti na - rá-ží na zem i plach-tu.
1. Bru - as ven-to fu - ri - o - za, kon-vul-si-as šip' kaj ve - lo.

Roz-bou - ře-né ši-ré mo - ře s bě-sy no-ci spo - ji -
Gran-da ma-ro on-di - ěi - ta kun la nok-to kun-mik

lo se - dlou-hou má - me je - ště plav-bu.
si - ta - mal-prok-si - ma ni - a ce - lo.

SLOKY 2 AŽ 6

7. Jen bu-rá-cej, mo ře hluč-né, mar-ná je ti všech-na zlo-ba!
7. Nur kri-e-gu, bru-a ma-ro, va-na vi-a gran-da for-to!

V dro-bou - lin-kém zrn-ku svě-tla u-kry-ta je na-še sí-la -
En mal-gran-da lu-ma len-to, ki-un nas-kis l'o-ri-en-to,

sí-la, srd-ce, na-še sud-ba. 8. Vy - jdi z mra-ků, na-še hvěz-do,
ba-zas ni - a kor' kaj sor-to. 8. Ver - da ste - lo, mo-va for-to,

zů-staň pro nás hy-bnou si-lou! Pro-svit' kaž-dou chví - li těž-kou,
ho, a - pe-ru en la nu-bo! Lu-mu en la kriz-momen-to,

i když vi-chry stěž-ně lá-mou či loď plu-je nad hlu-bi - nou.
ma-sto ěe-mas en la ven-to, mal-fer - ěi-mas nig-ra su - bo.

Bruas vento furioza,
konvulsias ŝip' kaj velo.
Granda maro ondiĝita
kun la nokto kunmiksita
– malproksima nia celo.

Tremas, krakas nia ŝipo,
masto ĝemas en la vento.
Sang' en korpo malvarmiĝas,
vort' en buŝo silentiĝas,
koron premas antaŭsento.

Ĉie ĝemo, plendo, timo.
Nur la homo sur la ponto
firme, kiel ensorĉite,
tondron, pluvon, ĉion spite
vagas en la horizonto.

Vagas en la horizonto,
sed ne trovas sian celon.
En ribel' de l'elemento,
en la periega vento
perdis sian verdan stelon.

Ĉu vi konas verdan stelon,
tiun stelon de l'idaro?
Naskis ĝin la oriento,
ekbrilis en okcidento,
en Bulonjo sur la maro.

Kia estas verda stelo?
Malgrandeta kiel lento,
sed se lumo ĝia brilas,
tuj glacioj malaperas
kaj varmiĝas kontinento.

Nur kriegu, brua maro,
vana via granda forto!
En malgranda luma lento,
kiun naskis l'oriento,
bazas nia kor' kaj sorto.

Verda stelo, – mova forto,
ho, aperu en la nuboj!
Lumu en la krizmomento,
masto ĝemas en la vento,
malfermiĝas nigra subo.

Bouří vichry, v zuřivosti
naráží na loď i plachtu.
Rozbouřené širé moře
s běsy noci spojilo se
– ještě máme dlouhou plavbu.

Naše loď se zmítá, praská,
čele vichru stožár sténá,
tělo bledne, chlad se vkrádá,
slov se ústům nedostává,
zlá předtucha srdce svírá.

Vůkol bědy, steny, strachy.
Jen na můstku člověk stojí,
pevně, jak by přikut kouzly,
nedbaje na hromy, blesky,
k obzoru svým zrakem hledí.

Toulá se po horizontu,
hledá cíl pro svoji plavbu.
Když za vzpoury elementů
odklonil jej poryv vichru,
ztratil z očí zelenou hvězdu.

Znáš tu hvězdu? Zelená se?
Význam má pro generace.
Zrodila se na východě,
zatřpytila na západě,
v Boulogne sur Mer v pátém roce.

Jaká že je tato hvězda?
Jako zrnko drobná zdá se,
pokud světlem rozžehne se,
led pod jejím svitem taje,
sám kontinent zahřívá se.

Jen burácej moře hlučné,
marná je ti všechna zloba!
V nepatrném zrnku světla,
ukryta je síla mocná–
síla srdce, naše sudba.

Vyjdi z mraků naše hvězdo,
zůstaň pro nás hybnou silou!
Prosviť každou chvíli těžkou,
i když vichry stěžně lámou
a loď pluje nad hlubinou.

Nový duch se rodí po vší zemi! En la mondon venis nova sento

Stanislav Schulhof, přel. Jiří Altior

Vojtěch Frank

Tempo di marcia

1. Zvlášt - ní, jak se výz-vamoc-ná
1. Ki - a stran-ga, for-ta vo - ko

roz-lé-há, když vzduch je či-rý. V a-zu-ru se slun-ko
so-nas en a - e - ro he-la? Su-no bri-las sur la

třpy-tí, pros-ty o-por zdi-se ří - tí, pln ra-dos-ti den je
zu-ro, jam dis-fa-las pu-tra mu-ro, ri-das ta-go la plej

dne - šní. Ach, po-vstaň-te, li - dé mo - ji,
be - la. Ho, le - vi - ěu mi - a gen - to,

va - ne ví - tr jar - ní, svě - ží - no - vý
blo - vas ju - na, fre - ša ven - to - en la

duch se ro - dí po vší Ze - mi.
mon - don ve - nis no - va sen - to.

Kia stranga, forta voko
sonas en aero hela?
Suno brilas sur lazuro,
jam disfalas putra muro,
ridas tago la plej bela.
Ho, leviĝu mia gento,
blovas juna, freŝa vento –
en la mondon venis nova sento.

Zvláštní, jak se výzva mocná
rozléhá, když vzduch je čirý.
V azuru se slunko třpytí,
prosty opor zdi se řítí,
pln radosti den je dnešní.
Ach, povstaňte, lidé moji,
vane vítr jarní, svěží –
nový duch se rodí po vší Zemi.

Jam leviĝu miaj fratoj,
for de via ŝima ĉambro!
Pala estas via sango,
lacigita via vango,
refreŝiĝu en la ambro.
Sen kolero, sen turmento
blovas juna, freŝa vento –
en la mondon venis nova sento.

Zvedněte se, bratři moji,
 pryč z té vaší ztuchlé plísně!
Chudokrevně vypadáte,
znavené jsou vaše líce,
vůní ambry osvěžte se.
Prostý hněvu, zcela lehce
vane vítr čerstvý, svěží –
nový duch se rodí po vší Zemi.

Malsaĝul' nur sidas hejme,
hom' al kiu mankas koro.
Nur por homo sen konfido,
ĉagreniga invalido
ne ekzistas sun' kaj floro.
Por mi sola argumento:
Blovas juna, freŝa vento,
en la mondon venis nova sento.

Jenom hlupák doma sedí,
Člověk, jemuž srdce schází.
Pro toho, kdo v osamění,
v škarohlída se promění,
pro něj květů, slunka není.
Argument mi jeden stačí:
Vane vítr mladý, svěží –
nový duch se rodí po vší Zemi.

Ĝiu vivon, amon, sunon
ĉiuj gentoj, ĉiu raso!
Jam aperas kun freŝeco
radianta estonteco,
ĉarma, sen la embaraso.
Ho, ne dormu mia gento,
blovas juna, freŝa vento –
en la mondon venis nova sento.

Žijte plně, v lásce, v slunci,
národy i všechny rasy!
Přicházejí zcela svěží
jistým krokem nové časy,
oslnivé, co do krásy.
Nespěte mí vrstevníci,
vane vítr ranní, svěží –
nový duch se rodí po vší Zemi.

Básně **Stela verdo** | **Zelená hvězda** i **En la mondon venis nova sento** | **Nový duch se rodí po vší Zemi** složil v létě roku **1910** pardubický esperantista **Stanislav Schulhof** (1864–1919). Obě básně pochází z nejstarší Schulhofovi sbírky **Per espero al despero**, která vyšla v **Pardubicích** v roce **1911**. Obě básně jsou dedikované – nejstarší samotnému autorovi esperanta Zamenhofovi, druhá tehdejší významné autoritě esperantského hnutí polskému lékaři **Kazimierzovi Beinovi** (1872–1959). V obou se zrcadlí duch doby a obě odkazují na esperantskou hymnu La Espero. V **Zelené hvězdě** jde mj. o odkaz na 5. mezinárodní esperantský kongres ve francouzském městě **Boulogne sur Mer** [čti „**Buloň syr Měr**“]. Kongres probíhal od **5. do 11. září 1905** a účastnilo se jej na 700 esperantistů z 33 zemí včetně **Dr. Ludvíka Lazara Zamenhofa**. Právě na tomto kongresu byla přijata hymna La Espero. Druhá báseň **Nový duch se rodí po vší zemi** je již samotným názvem i posledním řádkem každé své sloky přímo doslovným odkazem na ni. Z básní je patrné i to, že všichni doposud jmenovaní esperantisté byli doktory.

Běda, srdce roztrženo

Ho ve, koro disširita

Stanislav Schulhof, přel. Jiří Altior

Vojtěch Frank

Moderato $\frac{4}{4}$ **2**

Am E(sus4) E Fmaj7 E7 Am

1. Bě - da, srd - ce roz - tr - že - no!
1. Ho ve, ko - ro dis - ší - ri - ta!

Am Am D7 G Gm

Půl ho pro svět bi - je v dá - li, pro svět ce - lý,
Du - on' ba - tas por la mon - do, tu - ta mon - do

Gm C7 F Dm C(sus4) C F G7

bez roz - dí - lů půl však bi - je pro kruh ma - lý,
kaj sen - li - ma, du - on' por la pro - pra ron do

C F C/G Dm7 G7 C

je - ho štěs - tí zdar a sí - lu.
mal - plej gran - da, plej prok - si - ma.

Dm Am/E H7 E7 Am

Máš to bo - je - srd - ce mo - je!
Ki - a do - lo - ro mi - a ko - ro.

Báseň **Ho ve, koro disširita!** se dočkala rovněž překladu z pera **Jiřího Altiora**. Ale nejen jeho. Samotný autor básně, doktor Stanislav Schulhof, ji přeložil a jako taková se dostala do sbírky **Sardinky** sepsané autorem v roce **1918**. Knížka vyšla o mnoho let později v Pardubicích, konkrétně roku **1997**. Vydavatelem této podivuhodné sbírky se stal tamní **Klub esperantistů dra. Schulhofa**.

V předmluvě autor píše, že:

„...tato sbírka básní pravděpodobně za pět set let bude mít velkou starožitnou cenu. Abych budoucímu jejímu majiteli v budoucí té době ušetřil hodně práce, proto připojuji následující vysvětlení. Jmenuji se Dr. Stanislav Schulhof, narodil jsem se v Lipce v okresu nasavrckém v roce 1864, pak... to však je již věc vedlejší. Sbírkou jsem nevydal tiskem, poněvadž hospodářská konjunktura pro básnické produkty byla u nás ve 20. století strašně mizerná (bylo mnoho básníků a básní nikdo nečetl), také však proto jsem ji nevydal, poněvadž nechtěl jsem být slavným. Poznal jsem ze své slávy (světové v pravém slova smyslu), co to znamená; aspoň v životě esperantském je tomu tak. Sláva je pouze příjemné lechtání, na které si člověk časem zvykne a které ho nakonec omrzí – nic víc.

Sbírci té jsem nedal název, poněvadž to považuji za zbytečné. Je to v jednom svazku a to postačí. Nejspíše bych mohl přirovnat sbírku ku olejové konzervě sardinek a to proto, že ji také konservuji pro budoucnost, dále, že jsem do ní uložil různé ty básně, jak jsem je v moři života ulovil a pak i proto, že ku sbírce té takém přikládám klíč, podobně jako ku otvírání olejových konserv. Já vlastně dávám klíče dva, jeden skutečný v podobě žingle, pomocí které sbírka ta se bude moci rozkládat a zase dohromady dávat a přikládám ji proto, poněvadž dle stávajících okolností a zkušeností žingle nebudou. Jiný klíč přiložený na konci této sbírky má sloužiti ku pochopení některých z těch básní, poněvadž jinak po 500 letech by sotva našla se souvislost jejich mravní a kulturní vyspělosti našeho národa ve 20. století.“

HO VE, KORO DISŠIRITA. | Ach běda, srdce rozervané!

Ho ve, koro disširita! Duon' batas por la mondo, tuta mondo kaj senlima, duon' por la propra rondo malplej granda, plej proksima. Kia doloto mia koro.	Běda, srdce rozervané! Pro Zem biješ z poloviny, pro svět širý, hranic prostý, z druhé půlky pro mé bližní, pro nejmenší, pro nejbližší. Jaká to bolest, srdce moje!
--	---

Ho ve, koro disširita! Duon' batas por idaro, mia propra sang' kaj varmo, duon' batas por homaro kaj senĉesa ĝia larmo. Kia doloro mia koro!	Běda, srdce rozervané! První tep máš pro své děti, pro vlastní krev, teplo rodu, druhý pak pro slzy lidí, pro ně tepeš do úmoru. Jaká to bolest, srdce moje!
--	---

Ho ve, koro disširita! Duon' batas por fragmento, propra lingvo, propra domo, sed duon' por ĉiu gento, de Tokio, ĝis al Romo. Kia doloro mia koro!	Běda, srdce rozervané! jedním taktem zniš pro sebe, pro svůj jazyk, místo v domě, druhým pro kmen, ať je, kde chce, v tokijském či v římském městě. Jaká to bolest, srdce moje!
--	--

„Toliko vpřed, jen kupředu, přes pevniny, širá moře. Navzdory všem silám, věkům, posmívání i úsměškům ať zní naše propagace. Naše hnutí bude žít. Prosperovat, růst i kvésti, pokud budem v harmonii svorní jako rodní bratři. Toliko vpřed, jen kupředu přes překážky, skrze noci. Nejen do měst, rovněž do vsí, pojďme šířit nové časy, které děti užijí si.“ Tak začíná báseň z **6. října**, kterou **Dr. Schulhof** věnoval svému mateřskému **Esperantskému klubu v Pardubicích**. Teprve později, ve 20. letech 19. století byl klub, který založil, pojmenován po něm.

NUR ANTAŬEN! | TOLIKO KUPŘEDU

Nur antaŭen, nur antaŭen
tra la maroj, tra la lando.
Malgraŭ ĉio, forto, aĝo.
rido kaj la mokataĵo,
iru nia propagando.
Jam prosperos nia stato.
Vivos, kreskos, floros, ĉio,
se en bona harmonio
apud frato marŝos frato.

Nur antaŭen, nur antaŭen
tra la nokto, trans la baro,
en la urbon kaj vilaĝon
ni kolportu la novajon,
kiun ĝuos la idaro.
Baldaŭ, baldaŭ la standardo
flirtos gaje en la nubo,
se kuraĝe kaj sen dubo
marŝos nia avangardo.

Nur antaŭen, nur antaŭen
niaj bravaj pioniroj,
ankaŭ se en batalado
multa nia kamarado
nin forlasos sen sopiroj.
For prokrasto efemera!
Nur porfida renegato,
reformema apostato,
ĉiam ĝemas senespera.

Nur antaŭen, nur antaŭen
kun konfida, gaja kanto;
jam finiĝas pantomimo,
malaperas jam la ŝimo
per la tuŝ' de Esperanto.
Kun Espero en la koro
kun la stelo sur standardo,
marŝu nia avangardo
nur antaŭen por la gloro!

Lulkanto.

(de D^{ro} Jan. Schulhof.)

Paroubickému, Klubu Esperantistů "

ku VI. kongresu
věnuje

Jan. Nys: Wünsch
domský kapelník

Hradec-Prácheň 13. 7. 1913.

Ukolébavka

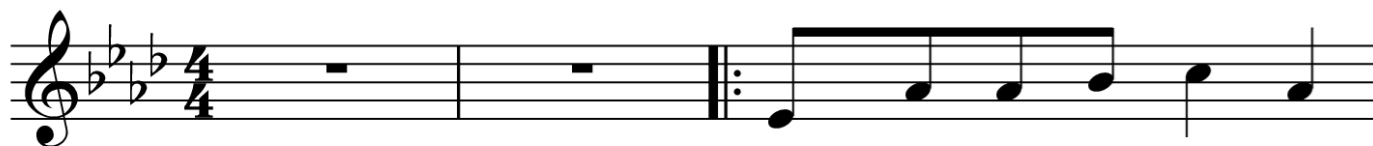
Lulkanto

Stanislav Schulhof, přel. Jiří Altior

Vojtěch Frank

Andante

Ab Bbm Ab Bbm Ab

1. Mé ro-bát-ko, spin-kej
1. Dor - mu, mi - a in - fa -

Bbm Ab Bbm Ab

slad - ce, v ko-léb-ce je vše tak pros - té.
ne - to, en lu - li-lo sen or - na - mo.

Ebm Ab Ebm Ab

U - tich - la už ce - lá ze - mě,
Es - tas jam si - len - ta te - ro,

Ebm⁷ Ab⁷ Db Db⁶

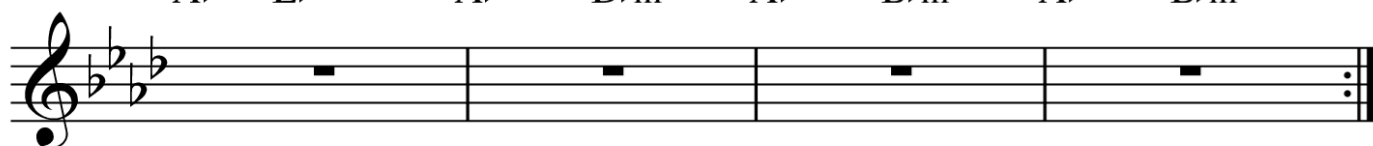
spin-kej slad-ce, u - vol - ně - ně,
dol - če dor-mu sen su - fe - ro,

Ab Eb Ab

mé sr - díč - ko, lás - ko mo - je.
mi - a ko - ro, mi - a a - mo.

Ab Eb^{7(sus4)} Ab⁷ Dbm Ab Bbm Ab Bbm

Al tre estimata sinjorino MARIO HANKEL. Velice vážené paní Marii Hankelové.

Dormu, mia infaneto, en lulilo sen ornamo. Estas jam silenta tero, dolĉe dormu sen sufero, mia koro, mia amo.	Usni, moje batolátko, kolébka je prosté lůžko. Už utichla celá země, spinkej sladce, uvolněně, moje srdce, moje láska.
Dormu, mia infaneto, songŭ pri la gardanĝelo, pri la birdo flugetanta, pri la suno radiantanta kaj pri steloj sur ĉielo.	Dítka malé sni přesladce, andělského potkej strážce, snem ať ptáček poletuje, sluníčko ať hezky hřeje, hvězdy září na obloze.
Ankaŭ via patrineto revis iam pri la rozo, pri la floroj kun odoro, pri la amo sen doloro, pri la vivo sen la prozo.	I mamince sny se zdály, ve snu růže rozkvétaly, květy vůni vydávaly, láska byla bez bolesti, a život byl prostý prózy.
Estis iam infaneto, kiu kuŝis en atlaso, kiu songĝis pri la riĉo, pri la amo kaj feliĉo, pri la kisoj en amaso.	Jednou bylo malé dítka, v atlase si velebilo, zdálo se mu o bohatství, o lásce i velkém štěstí, o polibcích také snilo.
Dormu, mia infaneto, sorĝu nur pri estonteco. Baldaŭ malaperos lumo kaj la tago kun parfumo flugos for kun rapideco.	Spinkej mé robátka sladce, o budoucnost jen starej se. Brzy denní světlo zhasne, a s ním zmizí příliš rychle, co s parfémem vytratí se.

Poslední píseň, která zazní v rámci do češtiny přeložených a zhudebněných básní doktora Schulhofa, je ukolébavka nazvaná prostě **Ukolébavka**. Báseň sepsanou **17. září 1910** věnoval autor své velké německé kamarádce paní **Marii Hankelové** (1844–1929). Tato neobyčejná žena a skvělá esperantistka proslula literaturou zasazující se o ženská práva. O ta se začala zajímat po smrti svého manžela, kterým byl matematik **Herman Hankel** (1839–1873). Hankel proslul pracemi na matematické analýze zejména v oblasti komplexních čísel. Byl z bohaté rodiny. S Marií měli oba všennaplnující vztah. Brzy však zemřel a Maria zůstala sama v mužském světě. V roce, kdy jí Stanislav Schulhof věnoval svoji báseň Lulkanto vystoupila na podporu **volebního práva žen** na výročním **Světovém kongresu esperanta ve Washingtonu, DC**. V roce, kdy Schulhofovi tato báseň vyšla tiskem, tedy v roce **1911**, založila Maria Hankelová organizaci **Esperantista Literatura Asocio (Asociace esperantské literatury)** a stala se její první předsedkyní. Ani Dr. Schulhof neměl snadný osud. Zemřel na mononukleózu dva roky po smrti Ludvíka Zamenhofa. Zůstala po něm vdova **Hermína**, syn **Jaroslav** a dvě dcery: **Jarmila** a **Zdena**. Vdova a syn Jaroslav byli nakonec zavražděni v koncentračních táborech. Když Jaroslav Schulhof zemřel, stal se opatrovníkem jeho dětí **Stanislava ml.** a **Věry** můj dědeček **Ing. Václav Strnad**. Manželka „Jarky Schulhofa“ byla sestrou mé babičky **Jitky Hladíkové**. Její pravnuk **Lukáš** zde dnes sedí mezi námi.

Part

Život je jen náhoda

z filmu Peníze nebo život

Jaroslav Ježek

Proč, že se mi kaž - dou noc o tom jen
Ha - vas mi či - u nok - te je - nan son -

zdá, o tom jen zdá, jak v mém ži - vo - tě vy - šla
ĝon, je - nan son - ĝon, ke ste - lo de mi - a fe -

6 má, tak štas - tná a krá - sná hvě - zda. Proč, že semi
li - ěo e - ni - ris ho - ri - zon - ton. Ha - vas mi či -

kaž - dou noc o tom jen zdá, že ta hvě - zda mi
u - nok - te la son - ĝon la sa - man son - ĝon ke

dá to štěs - tí o němž se mi ve dne ne - zdá. Zdá - ní
ta - ge la fe - li - iĉo si - mi - las ma - ron - don. Ĉi - u

kla - me, mi - mo - to kaž - dý sen, který v no - ci mí -
nok - ta re - vo i - lu - zi - o, ne - a - ten - da - das

vá - me, za - že - ne pří - ští den.
nin dum ta - ge har - mo - ni - o.

Do esperanta bylo přeloženo mnoho písní rozličných žánrů. Dnešní výběr uvádí píseň z druhého filmu **Voskovce a Wericha Peníze nebo život** (1932) **Život je jen náhoda**, k níž hudbu složil legendární **Jaroslav Ježek** (1906–1942). Druhou písní je **Lulu z Honolulu** od **Ivana Mládky** (*1942).

Lulu de Honolulu

Ivan Mládek, Miloslav Procházka, trad. Tomáš Břicháček

Ivan Mládek

Moderato

F Gm

1. Ma - ro, flo-roj, bo-no-do-roj, su-no su-bi - ras,

C7 F

i - noj dan-cas, van-goj bru-las kaj mi pri-pen sas:

Bb Bbm F Dm

Ki - on e - ble fa-ras mi - a dol-ĉa Lu - lu

Gm C7 F C7

de Ho - no - lu - lu?

2. Vento siblas, ŝtormo bruas, lavango falas,
ŝafoj blekas, paŝtist' ploras kaj mi pripensas:

R: Kion eble faras mia dolĉa Lulu de Honolulu?

3. Granda amo, grand' feliĉo, fianĉin' belas,
Parencoj al mi gratulas kaj mi pripensas:

R: Kion eble faras mia dolĉa Lulu de Honolulu?

4. Tre signifa dura matĉo ni kaj Kanado,
homoj krias, streĉa dramo kaj mi pensas do:

R: Kion eble faras mia dolĉa Lulu de Honolulu?

5. Kant' finiĝas, neniŭ Lulu fakte ekzistas,
Mi forigos fantaziojn, kiuj persistas.

R: Kion eble faras mia dolĉa Lulu de Honolulu?

Jednoho dne se vrátíš / Iam revenos vi

Once Upon A Time In The West

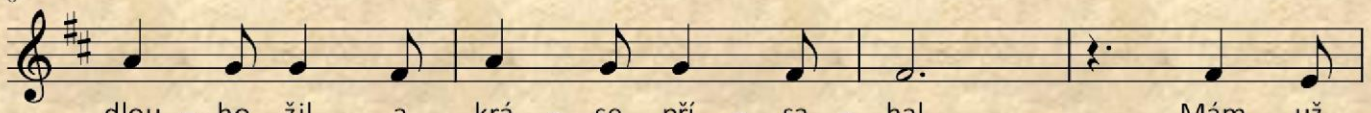
traduko al Esperanto: Francis Soghomonian

Ennio Morricone

Den se v rŭ - ŝi skryl a z rŭ - ŝe vŭ - ni bral, tím jsi
En ro - zi - ĝis vi sor - ĉi - ta de l' par - fum' Lon - ge

6

dlou - ho ŝil a krá - se při - sa - hal. Mám už
vi - vis vi nu - tri - ta de l' - sun - lum. Jam min

10

v tvá - ři sníh, to lé - ta mů - žou být, s práz - dnem
ko - vras neĝ', de ja - roj ol - das mi Vel - kas

14

slů - vek Tvých chci sot - va v pís - ních znít. To víš, že zů - sta -
vi - a kant', va - ku - e so - nas ĝi Ĉu vi nesen - tas

19

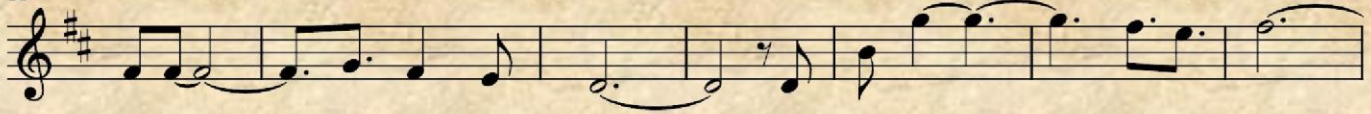
nou, jak lou - kám tvá - ře kvést. Dál v kni - hách
nun Ke la am' vo - kas vin? Ke ĉi kant'

26

všech zá - zra - kŭ, mou pís - ní zniš dál.
ne so - nis plu ne sci - is mi ki - al

35

To víš že pŭj - dem k nám jak ce - stám zbý - vá jít.
Ĉu vi ne la - cas jam sur la voj' de la viv'?

42

Těž dve - řím, co zí - va - jí jak ná - ruč v tou - že -
Sen la tím' prirev' de ni kun kor - tuŝ' kan - tu

2

49

ní, já dlaň Tvou stá - le znám. To víš, sny zů - sta -
ni kaj flu - gu ni - a am' Ču vi ne sen - tas

57

nou, a mo - žná mů - že nás hřát zas dál
nun ke la flam' ve - kas vin? el la val'

64

pár slů - vek Tvých když po - znáš stůl a nůž,
re - ve - nu vi vi sen čes' fi - du min

70

To s při - liš krá - snou lži se lou - čit ná - le - ží, ví - tej
For - ge - su či - am ni men - so - gi in - ter ni vi - vu

77

k nám, ví - tej k nám, ten stůl tu máš. Už ná - ruč zná
am' vi - vu am kaj lum' če ni Bra - ku - mu min

84

jak chut - ná prá - zdná číš, přijď zas k nám
en la bal' dan - cu ni ven - kas la am',

90

ať sám už víš, jak ve dvou dá se žít, až
do vi - dos vi Ke por ni flo - ros viv' en

97

při - jdeš zpá - tky k nám.
lum' de ve - ra am'.

Kulhavá kobyla / LAMA ĈEVALO

do esperanta přeložil Tomáš Břicháček

Vilda Dubský (1916-1974); nahráno 1940

4

1. Li-dé se mi smě-jí, kamjsem ro-zum dal,
1. Homoj ri-das al mi pro mi - a ĉe - val

že kul-ha-vou ko-by-lu mám. Ne-vší-mám si li-dí,
ki-u tu-te la-ma es-tas. Mi ig-no-ras i-lin,

je-duklidně dál, ja-ko na mo-ři si při-pa-dám. Ref: Se svou
ne-gra-va de-tal' bo-na hu-mo-ro kun mi re-stas. Ref: Mi - a

kul - ha - vou ko - by - lou po svě - tě se tou - lám a
la - ma ĉe - val' kun mi tra la mon - do va - gas kaj

do kro-ku ve-se-le si hvízdám
ga - je mi faj-fas laŭ la pa - ŝoj, (fajfi)

ve - se - lý se zdá mi svět. Ces - ty mé ni - kam ne - ve - dou
ĝo - ja ŝaj - nas al mimond'. Ne - nien gvi - das mi - a voj' mi

bez cí - le se tou - lám a do kro-ku ve-se-le si hvízdám . . .
va-gas nur sen-ce - le kaj ga - je mi faj-fas laŭ la pa - ŝoj, (fajfi)

. nik - dy ne - vra - cím se zpět. Když mě
mi va - ga - das sen re - ven'. Kiam

má ko - by - la na svém hřbe - tě ko - lí - bá ce - lý
lu - las min sur si - a dor - so la ĉe - val' roz - ko -
svět rů - žo - vým se mi zdá. Ref: Se svou kul - ha - vou ko - by - lou
lo - ra fa - ri - gas la mond'. Mi - a la - ma ĉe - val' kun mi
po svě - tě se tou - lám a do kro - ku ve - se - le si hvíz - dám . .
tra la mondo va - gas kaj ga - je mi faj - faslaŭ la pa - ŝoj, (fajfi)
. ve - se - lý se zdá mi svět.
ĝo - ja ŝaj - nas al mi mond'.

čeština

2. Já věřím, že jednou ten čas nastane,
možná dřív než se naději,
že kobyla moje kulhat přestane,
a já budu ještě raději. R: /

esperanto

2. Mi kredas ke iam la tempo venos
mi ne perdas la esperon
ke mia ĉevalo lamiri ĉesos
ĝi spertos grandan regeneron. R: /

Další písnička je rovněž připomínkou ducha První republiky, byť samotná píseň **Kulhavá kobyla** vznikla až v roce **1940** (2. dubna), tedy za protektorátu. Jejím autorem je **Vilda** – čili Vilém – **Dubský** (1916-1974), který se živil jako úředník a později jako redaktor. Přitom psal texty (a občas i komponoval skladby) pro swingové a šansonové písničky. Vilda Dubský byl rovněž spoluautorem několika libret k operám a hudebním veselohrám. Po roce **1945** otextoval řadu amerických lidových písní, z nichž nejznámější jsou legendární **Zlaté střívrčky** v podání **Edity Štaubertové** (1940–2010). Původní text písně napsal polský autor **Edward Ciesielski** a píseň nazval **Piosenka cowboy'a**. Jeho text je stručnější a obsahově se mírně liší od českého. Hravá melodie Kulhavé kobyly jako by nebyla z válečné

doby. Snad právě proto dodávaly tyto písně tolik potřebný nadhled našemu zkoušenému národu, a i v dalších letech vlévaly krev do žil a přinášely úsměv na nejednu líci.

14. října 1670 **Jean-Baptiste Poquelin Molière** (1622–1673) uvedl zábavnou divadelní hru nazvanou **Měšťák šlechticem**.

Tato hra složená pro výstředního francouzského krále **Ludvíka XIV.** (1638–1715) obsahovala četné jeho vkusu lahodící tance. Jedním z nich byl španělský tanec s incipitem

(prvními slovy) **Já umírám láskou –**

Sé que me muero de amor. Píseň rychle získala na oblibě a dočkala se četných interpretací. Hudba

Jean-Baptisty Lullyho (1632–1687) zaujala i španělskou sopranistku

Raquel Anduezu (*1980, ➤) a její nahrávka pro změnu **Beatu Altior**, jež ji nastudovala

a dnes zazpívá v původním znění. Institut renesance kulurního dědictví pod hlavičkou nově zakládaného

Nadačního fondu Altior má v úmyslu v příštím roce tuto skladbu přeložit do češtiny i jazyka esperanto...

Závěrečnou písní sobotního programu bude píseň **Karla Hašlera** (1879–1941) **Vltavo, Vltavo**, v jazyce esperanto **Vultavo, Vultavo**. Krásného překladu se zhostil předseda pražských esperantistů **Tomáš Břicháček** a paní **Margita Turková**. Plodný, leč svým závěrem smutný osud Karla Hašlera je obecně známý a jakoby symbolizuje odcházející esprit První republiky. Jazyk esperanto se formoval za bouřlivých časů technické revoluce, kdy „noha parou cválala“ a mnohé dobré duše věřili, že společnost vyzrává stejně rychle, jako pokrok v oblasti páry nebo aut či domácích spotřebičů. Žel Bohu tomu tak nebylo a přišly chmurné a těžké časy diktatur, příšeří a přitímní. Sobotní koncert se nesl v duchu starých dobrých časů. Přinášel ozvěnu víry zakladatelů, že jejich mezinárodní jazyk esperanto může spojit celý svět, odbourat bariéry a naučit lidi vzájemnému porozumění. Byla to naděje **Ludvíka Lazara Zamenhofa**, doktora **Schulhofa** i **Marie Hankelové**. Byla to motivace **Karla Hašlera**, **Voskovce** a **Wericha**, **Vildy Dubského** i **Edwarda Ciesielskiho**. Všechny projevy tvůrčího ducha výše jmenovaných spojovala radost ze života, vůle produkovat nadčasová díla a veselit se.

Po písni **Vultavo, Vultavo**, jejíž noty se nacházejí na poslední dvoustránce zpěvníčku, zakončíme naše sobotní setkání s písničkou na rtu. V češtině i esperantu. A vzdejme tím hold jednomu z největších krajanů přelomu 19. a 20. století, který nejenže byl skvělým doktorem, lidumilem a bojovníkem, filantropem a bojovníkem za rozumná, lidská a laskavá řešení, ale i skvělým básníkem, lingvistou, esperantistou, ba dokonce dramatikem. Na závěr si tudíž zapívejme ty Schulhofovi písně, jejichž překlad do češtiny měl dnes premiéru a jejich původní znění bylo recitováno coby poezie. Závěrečný blok společně zpívaných písní započneme českou verzí **Ukolébavky**, poté si zazpívejme už jen v esperantu: nejdříve **En la mondon venis nova sento**, poté navažme písní **Ho ve, koro disŝirita** a nakonec si zazpívejme ukolébavku v esperantu, tedy píseň **Lulkanto**.

Vltavo, Vltavo | Vultavo, Vultavo

Karel Hašler (1879-1941)

do esperanta přeložili Margit Turková a Tomáš Břicháček

A Cdim Bm

1. Podská - lou, na níž stál Vy - še - hrad, _____ ku Pra - ze
2. Sub ro - ko de re - ĝa Vy - še - hrad, _____ lar - ĝe - ga

E7 A Bm

va - lí se ře - ka, _____ já bych se ze - ptal jí to - lik rád, _____
flu - e - gas ri - ver' _____ kor - pre - me de - mandojn mi vokas:

12 E7 A

_____ co na mě ve svě tě če - ká? _____ Ni - kdy se
gvi - dos min tra l' vi - vo Es - per? _____ Sur la bord'

18 Cdim Bm E7 A

ni - če - ho nelek - nu, _____ tře - ba jsem na svě - tě rád, _____
kli - ni - ĝas hu - mi - le _____ fas - ci - nas Pa - no - ra - mo, _____

25 A75# D B7

na bře - hu pod ska - lou po - klek - nu, _____ bu - du se
ku - ra - ĝon es - pri - ma ĝen - ti - le, _____ ko - ron ple -

30 E7 E75#

po - kor - ně ptát: _____
ni - gas a - mo: _____

A E7

ref. Vl - ta - vo, Vl - ta - vo, vo - dič - ko hluboká, po - věz mi
Vul - ta - vo, Vul - ta - vo pro - fun - da ri - ve - ro, vi es - tas,

A A#dim

co bu-de do dne a do ro-ka, po-věz mi co vo-da
Vul-ta-vo, vej-no de l' Es-pe-ro, di-ru vi ki-on vi

Bm E7⁺ A E7

při-ne-se, po-věz mi co vo-da od-ne-se?
al-por-tos di-ru vi ki-on vi for-por-tos?

A E7

Řek-ni mi ko-li-krát ze-mě se o-to-čí, než čes-ký
Kelk-fo-je dum ja-roj la Te-ro tur-ni-ĝos, ĝis en la

A H7

dragoun si na ko-ně vys-ko-čí, kdy z no-ci o-dej-de
pa-tru-jo Es-per're-nas-ki-ĝos, ĝis la no-cta koš-ma-

59 D A Bm E7 A

o-škli-vý sen, kdy se zas roz-břes-kne den.
ro per-di-ĝos ĝis la Su-no le-vi-ĝos.

2. Vultavo fluas kaj silentas, ne zorgas pri mia voko
desude norden ĝi eskapas preter la altega roko.
Ĉiam al obstakloj rezistos la river' de mia kor'.
La roko staros kaj persistos, neniu movos ĝin for?

2. Vltava mlčí nic neříká, jen její voda se kalí,
od jihu k severu uniká kolem té vysoké skály.
Široce rozpíná ramena Vltavy mohutný proud.
Skála je tvrdá a kamenná, kdo v světě chtěl by snít hnout?

Sobotní večer účinkuje soubor La vojo de melodio ve složení:

Beata Altior (zpěv, housle, umělecká vedoucí, průvodní slovo)

Jiří Altior (průvodní slovo, premiéry překladů básní do češtiny)

Vojtěch Frank (klavír, premiéry autorských skladeb) | **Tadeáš Průša** (zpěv, housle)

Ondřej Beneš (saxofon, klarinet, zpěv) | **Jana Dynková** (housle, zpěv)

Antonín Pevala (host)

INSTITUT RENESANCE KULTURNÍHO DĚDICTVÍ

ve spolupráci s ČESKÝM ESPERANTSKÝM SVAZEM

NADAČNÍM FONDEM ALTIOR

MUZEEM ESPERANTA VE SVITAVÁCH

ČES & společností GOODTEA.EU

srdečně zvou na 90. VÝROČÍ ZALOŽENÍ KLUBU ESPERANTA VE SVITAVÁCH

**★ JUBILEO de 90 jaroj
de ESPERANTO**

SLAVNOSTNÍ PROGRAM

9.9.2023 → 10.9.2023

SOBOTA 9. ZÁŘÍ 2023 OD 19:00 DO 20:00

OTTENDORFERŮV DŮM – KONCERTNÍ SÁL

DR^o STANISLAV SCHULHOF: PER ESPERO AL DESPERO

DR. STANISLAV SCHULHOF: OD NADĚJE K BEZNADĚJI

SOBOTA 9. ZÁŘÍ 2023 OD 20:00 DO 21:00

OTTENDORFERŮV DŮM – KONCERTNÍ SÁL

NUR ANTAŬEN!

STÁLE VPŘED!

NEDĚLE 10. ZÁŘÍ 2023 OD 09:00 DO 10:00

OTTENDORFERŮV DŮM – MUZEUM ESPERANTA

GLORAS LA PATRON

SLAVNÉHO OTCE

NEDĚLE 10. ZÁŘÍ 2023 OD 10:00 DO 12:00

OTTENDORFERŮV DŮM – MUZEUM ESPERANTA

AŽ ZAŘVE LEV

DOKUMENTÁRNÍ FILM JANA E. SVATOŠE

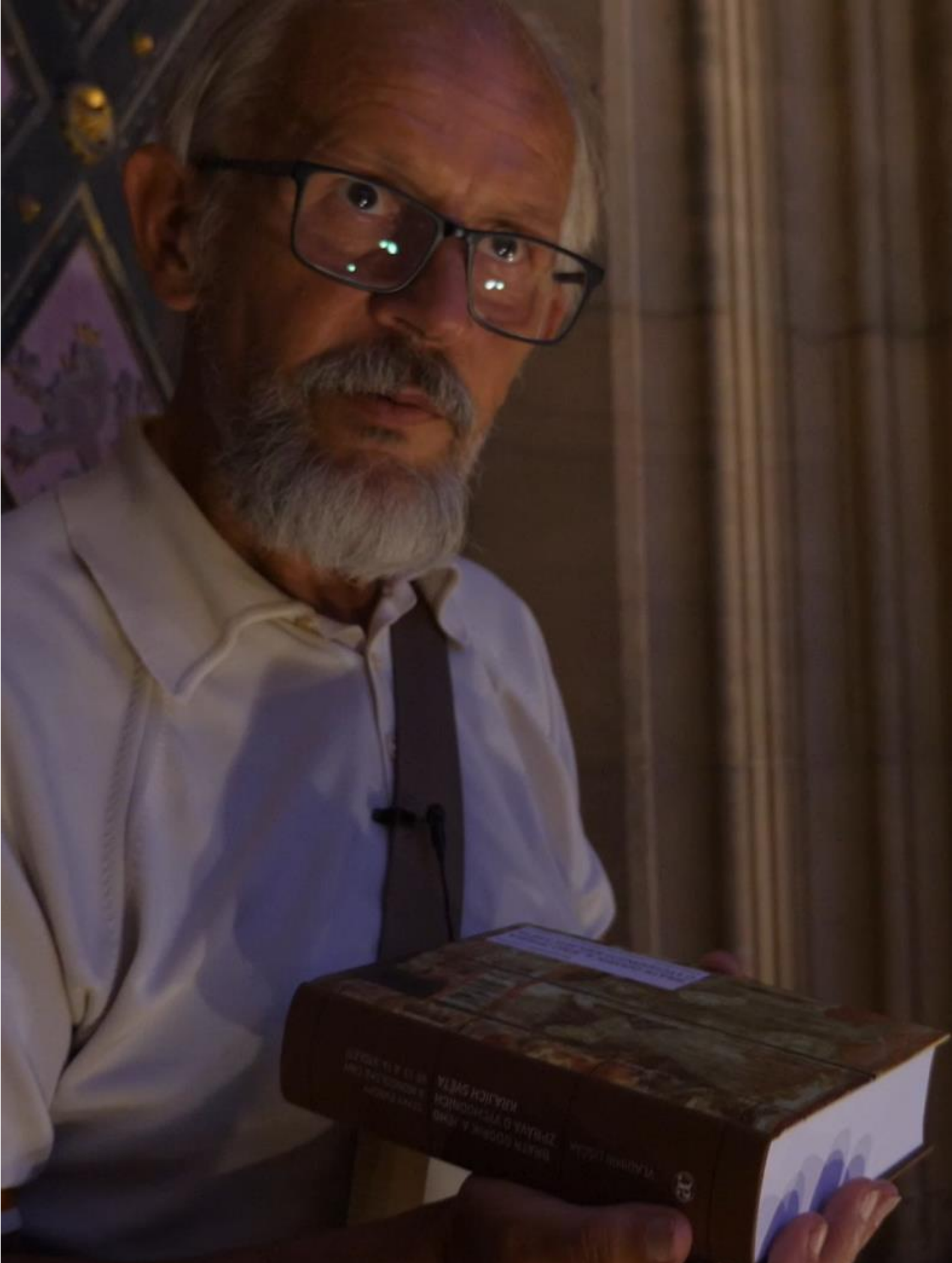
NEDĚLE 10. ZÁŘÍ 2023 OD 14:00 DO 15:30

KOSTEL NAVŠTÍVENÍ PANNY MARIE

OMAĜO AL BEATA ODORICO

KE CTI BL. ODORIKA Z PORDENONE

mezi navazujícími vystoupeními možnost
ČAJOVÉHO OSVĚŽENÍ od společnosti GOODTEA.EU

PhDr. Vladimír Liščák, CSc., DSc. (*1954), sinolog, člen Orientálního ústavu Akademie věd ČR
a jeho kniha *Bratr odorik a jeho zpráva o východních krajích světa* (Academia, 2019)

📍 Přednáška PhDr. Vladimíra Liščáka, CSc., DSc.

Vážení přátelé, milí hosté,

Součástí oslav 90. výročí založení Klubu esperanta ve Svitavách je připomenutí postavy františkánského řeholníka a cestovatele **Odorika z Pordenone do východních krajů** (ad partes Orientales), jak se běžně ve středověké Evropě nazývaly oblasti východní Asie. Tento františkán se narodil na přelomu 13. a 14. století ve **Villanově** na **předměstí Pordenone** na **severovýchodě Itálie** v rodině českého žoldnéře ve službách krále **Přemysla Otakara II.** Pokřtěn byl v kostele **sv. Ulderika** (Chiesa di Sant'Ulderico) ze 13. století, před nímž stojí Odorikova moderní socha.

Odorik patřil k těm významným osobnostem, které do středověké Evropy přinášely informace o vzdálených zemích a jejich obyvatelích a přibližovali je prostřednictvím **cestopisů** evropským čtenářům, a to i v Českých zemích, kde v 15. století vznikly dva české překlady – překlad cestopisu **Marka Pola** a tzv. **Jana Madevilly**. Český překlad cestopisu **Odorika z Pordenone** se nedochoval (pokud vůbec vznikl).

Odorik vykonal v letech 1316/18–1330 cestu z **Benátek** přes **Konstantinopol**, **Trapezuntské císařství** a **Persii**, četná **indická království** a **sultanáty**, ostrovy **Nikobary**, dnešní **Šrí Lanku**, indonéské ostrovy **Jávu** či **Sumatru** a zřejmě i **Filipíny** až do **Číny**, která tehdy byla pod mongolským panstvím.

Cestou do Číny procházel mj. i pod Araratem, kde podle Bible přistála **Archa Noemova**. Odorik chtěl na **Ararat** i vystoupit, ale místní obyvatelé ho od toho odradili. Navštívil i indickou **Thánu**, kde roku **1321**, tedy těsně před jeho příplutím, **zahynuli mučednickou smrtí čtyři františkánští misionáři**, patřící k misi **Jordana ze Séveraku**, která původně směřovala do Číny. Odorik podle tradičního podání **sebral a přenesl kosti umučených bratří do Číny**. Tato epizoda je kromě rukopisů Odorikova cestopisu zachycena i na **freskách z někdejšího kostela sv. Františka v Udine z 15. století**, nyní nově zrestaurovaných. V Indii mimo jiné podal i velmi realistický popis **Svátku vozů** (Ratha játrá).

Odorik jako františkánský řeholník se ve svém cestopise často zmiňuje o františkánských sídlech (**loca**) v místech, kudy procházel. O činnosti **katolíků** (zejména členů františkánského a dominikánského řádu) na území **Mongolské říše** se dochovalo nevelké množství dokumentů. Údaje v nich obsažené jsou bezpochyby cenné, avšak zlomkovité. Mohou však přesto podat určitou představu o rozšíření katolické misijní činnosti na tomto rozsáhlém území i o jednotlivých misijních lokalitách.

Patřil tak k těm několika Evropanům, kterým se v té době podařilo dospět až na dvůr **Velikého chána**, vládce mongolské dynastie **Jüan**, jejíž jádro bylo na území dnešní Číny. Do **Chánbalyku**, hlavního města mongolsko-čínské říše **Jüan**, Odorik přijel kolem roku **1325**, tedy v době, kdy **Jan z Montecorvina** byl **chánbalickým arcibiskupem** a **titulárním patriarchou Východu** (do roku **1328**). Je proto poněkud udivující, že ve svém cestopise nezmiňuje jeho jméno. O aktivitách františkánů v mongolské Číně vypráví pouze všeobecně. Odorik v Chánbalyku **zůstal tři roky** a byl často přítomen u chánova dvora. Zmiňuje se mimo jiné i o obracení na **Kristovu víru**, a to i mezi dvorskými hodnostáři, „*kteří skrze mne byli obráćeni na Kristovu víru, z nichž mnozí na onom dvoře jsou velkými pány, kteří jednají pouze s osobou panovníka*“, čímž dosvědčuje své misionářské aktivity.

Odorik z Pordenone, který v Číně pobýval ve 20. letech 14. století seznámil Evropu s některými dosud neznámými fakty, jako například „**zlatými liliiemi**“, **rybolovem s pomocí kormoránů**, věrně popsal „**Moře nefritu**“, velkou nádobu z jediného kusu tohoto vzácného kamene, i nádheru chánova sídla. V Číně ho udivila **velikost měst**, mimo jiné navštívil i několik **buddhistických klášterů**. Zmiňuje přítomnost jak **nestoriánů** (z hlediska katolické církve „**nejhorších kacírů**“), tak i **muslimů** („**Saracénů**“) v čínských městech. Nicméně (s výjimkou nestoriánů) jednotlivá náboženství nijak nehodnotí, ani neodsuzuje.

Část rukopisů přináší informaci o údajném setkání Odorika a dalších františkánů s **Velikým chánem**. V uvedeném textu je popsána **úcta, projevená Velikým chánem křesťanské víře** zastupované křížem. Došlo k tomu údajně během chánovy cesty z **Chánbalyku** do letního paláce v **Šang-tu**. Podle tohoto textu Odorik a další františkáni, z nichž jeden byl **biskup**, potkali **Velikého chána** na cestě a zazpívali mu **hymnus VENI CREATOR SPIRITUS**.

Jiné setkání Odorika s Velikým chánem popisují pouze **latinské rukopisy** vzniklé na území **středojižního Německa ve druhé polovině 14. století**. Tehdy byl Odorik povolán před nově nastoleného **Velikého chána Chošilu**, která vládl krátce v roce **1329**, aby novému **Velikému chánovi** představil křesťanskou víru. Tématem byly základní otázky křesťanství a kázání bylo určitě **osobním úspěchem** Odorikovy **misionářské činnosti**.

Odorika zajímalo i hospodářství mongolské Číny. Vedle **počtu obyvatel** jednotlivých měst Odorika fascinoval všeobecný **nadbytek potravin**. V **Censcalanu** (dnešním **Kantonu**) to byl například **zázvor, husy, kachny, slepice** a **hadi** – zvláštní pozornost přitom věnuje jejich nízkým cenám. I **Cansaia (Chang-čou)** přes obrovské množství obyvatel udivovala nadbytkem potravin. Stejně tomu bylo i v dalších popisovaných městech. Odorikův obdiv vyvolala i **mongolská poštovní služba** na území Číny, stejně tak jako celková **správa říše**. Věnoval pozornost také **cenám** a popisoval **použití papírových peněz**, neuvěřitelného systému pro Evropana připoutaného ještě k hodnotě kovu jako běžného platidla. Doplnil tak informace, které krátce před ním zaznamenal **Marco Polo**.

Zcela novým pro Odorika byl zvyk zvat osoby na **hostinu do hostince**: taková **podoba pohostinnosti** byla v Evropě neznámá a Odorik, který se s tímto zvykem setkal ve městě **Iamzai (Jang-čou)**, jej popsal se zájmem a velmi živě.

Někdy kolem roku 1328 nebo až 1329 Odorik opustil Chánbalyk a vydal se na **zpáteční cestu**. O jeho zpáteční cestě existuje vůbec málo informací. Pravděpodobně putoval oblastmi kolem **severního ohybu žluté řeky (zemí bájného křesťanského Kněze Jana)** přes **provincie Šen-si a Kan-su** a odtud kolem **jezera Kukuror v Čching-chaji** do dnešního **Sin-ťiang**, odtud jižní trasou kolem **pouště Taklamakan** do **Kašgaru** a dále přes **Pamír, Persii** a odtud buď k **Černému moři**, nebo do některého středomořského přístavu (snad dnešního **Akkonu v Izraeli**).

Mimo jiné uvádí, že přišel do „velkého království jménem Tybet, které se dotýká samotné [Indie] a je podřízeno Velikému chánovi“. Odorik sice věnuje Tibetu celou kapitolu a zmiňuje se i o **Lhase** (nebo spíše o městě, které bylo později interpretováno jako Lhasa). Protože dostat se v jeho době po zemi do Lhasy bylo **velmi obtížné**, řada badatelů odmítá uvěřit, že v tomto městě skutečně byl.

Po návratu do Evropy zamířil pravděpodobně do Pisy, kde – vzhledem k náhlému onemocnění – se rozhodl vrátit do **Udine** a odtud do **Padovy**, kde v **květnu 1330** v **klášteře svatého Antonína** diktoval své zážitky **bratrovi Vilémovi ze Solaně**. Jeho původní verze byla záhy doplněna o některé dodatky. Konečná verze pak byla předána **papežskému dvoru v Avignonu**. Postupně vzniklo **ve 14. a 15. století** mnoho prepisů a překladů Odorikova cestopisu. Dosud bylo identifikováno na **sto třicet rukopisů Odorikova cestopisu**. Převážná většina z nich se dochovala v jazyce **latinském**, který je **původním jazykem cestopisu (78, z toho 34 bylo publikováno)**. V průběhu 14. a 15. století bylo dílo přeloženo do **italštiny (24, z toho 9 publikovaných)**, **francouzštiny (9, z nich 3 publikovány)** a **němčiny (7, z nich 4 publikovány)**. Známa je i **španělská a velšská verze**, obě z **15. století**.

V lednu 1331 již vážně nemocný Odorik přišel do **kláštera konventuálů v Udine**, kde zanedlouho nato **umírá**. **Datum jeho smrti je v rukopisech uváděno velmi přesně (odpovídá 14. lednu 1331)**. Záhy po Odorikově smrti u jeho **hrobu v Udine** došlo k několika **záračným uzdravením**, byl pořízen **seznam** těchto „**zázraků**“ a zahájen **proces Odorikova blahořečení**. Ten se však z různých důvodů protáhl na několik století. Nakonec dne **2. července 1755** papež **Benedikt XIV.** potvrdil **kult Odorika z Pordenone** a vydal **dekret o jeho kanonizaci**, tedy **prohlášení za blahoslaveného**. **14. leden** se od té doby v katolickém kalendáři slaví jako **památká bl. Odorika z Pordenone** (či přesněji **bl. Odorika Mattiussiho**, jak je oficiálně zapsán v seznamu světců, podle jeho údajného „**příjmení**“ **Matúšův**).

Pokud jde o literaturu o Odorikovi v esperantu, je pěkně zpracováno **heslo ve Wikipedii**. Potěšující je také, že **Klub esperantistů Brno (Esperantista Klubo Brno)** publikoval ve formě PDF v roce **2019** přednášku **Oldřicha Arnošta Fischera: „Odoriko el Pordenone, ĉeĥa Marko Polo“** (https://esperantobrna.cz/malnova/fischer-Odoriko_191001.pdf). Z upoutávky k této přednášce: *„Odoriko el Pordenone (1280/85—1331) estis ĉeĥa franciskana misiisto, kiu vojaĝis en centran kaj orientan Azion. En Tibeton li iris vestita ne kiel nuntempa riĉa turista, sed nur en simpla ordena vesto. Li revenis kaj priskribis eĉ la landojn, pri kiuj tiama homaro havis neniujn informojn.“*

Snažil jsem se najít i jinou literaturu o Odorikovi v esperantu a objevil jsem, že město **Udine** má i **stránky v esperantu**, kde je i tento **text k Odorikově náhrobku z kostele Panny Marie Karmelské (Preĝejo Beata Virgulino de Karmelo)**:

„La preĝejo je ununava, gardas la monumentan tombon de la Beata Odoriko Mattiussi de Pordenono (Villanova, Pordenono, ĉirkaŭ 1285 – Udino, 14 januaro 1331), rekonstruita en la jaro 1930, artaĵo realigita inter la jaroj 1331 kaj 1332 de la venecia Filipo De Sanctis-De Sanktis aŭ Santi. La Beata Odoriko el Pordenone estis tre fama misiisto franciskana en Ĉinio kaj li estis aŭtoro de la konataĵo Itinerarium (Vojaĝitinerio).“ Náhrobek byl původně v kostele sv. Františka: *„En la jaro 1770 Karmelanoj estis anstataŭitaj de Franciskanoj, kiuj transportis ĉi tien la restaĵojn de Beato Odoriko el Pordenone, ĉar ili devis lasi la monakejon apuda la preĝejo S. Francisko, kiu estis destinita al hospitalo.“* Je zde i informace o vzácných freskách, o nichž jsem s zmiňoval: *„Ene restaĵoj de freskoj tre interesaj el kiuj scenoj el la vivo de la Beata Odoriko de Pordenono (1434)“.*

dokumentární film Jana E. Svatoše

Až zařve lev

*Příběh českého krále Přemysla II. Otakara
a zapomenutého poutníka Odorika*

„ORIGINÁLNÍ STŘEDOVĚKÁ
ROAD MOVIE“

V KINECH OD 5. DUBNA 2022

PRODUCENT

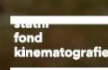
KOPRODUCENT

Česká televize

PRODUCENT ART FRANCESCO IVANA BUTTRY
KREATIVNÍ PRODUCENT ČT JANA ŠKOPKOVÁ
SCÉNÁŘ JAN E. SVATOŠ | KAMERA ROMI STRAKOVÁ
WWW.FILMSVATOS.COM #AZZARVELEV

ZA PODPORY

VE SPOLUPRÁCI

FILM VZNIKL ZA PODPORY

znojmo

GENERÁLNÍ SPONZORŮ

fotoSkoda

Hlavní SPONZORŮ

Canon

beno

hudebnibanka.cz

SPONZORŮ

CB

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

FAMO FAVO FAVO

Dvojka Český rozhlas

F22

KOKTEJL

KONCERT

HIMNO OMAĜE AL BEATA ODORICO

NEDĚLE 10. 9. 2023 OD 14⁰⁰

1. **Ludvík L. Zamenhof & Félicien Menu de Ménil**: La Espero
2. **Ján Valaštan-Dolinský & arr. Vojtěch Frank**:
Ne iradu preter ni!
3. **Ján Valaštan-Dolinský & arr. Vojtěch Frank**:
Estas ja domaĝe
4. arr. **Jan Fila**: Inclitum Patrem (hymnus)
5. **Vojtěch Frank**: **Nokto** (premiéra)
6. **Jan Fila**: **Himno omaĝe al beata Odorico** (premiéra)
7. **John Williams & arr. Antonín Pevala**: Schindler list
8. arr. **Vladimír Ugodin Jan Fila**: Ani ma'amin
9. **Leonard Bernstein**: Chichester psalms
10. **Stanislav Shulhof & Vojtěch Frank**:
Nový duch se rodí po vší zemi

ÚČINKUJÍ SOUBORY LA VOJO DE MELODIO & PRAŽŠTÍ PĚVCI

LA VOJO DE MELODIO

housle I – **Natalia Shumeyko** | housle II – **Jakub Dobeš**
viola – **Marie Hynková Krämerová** | cello – **Julie Procházková**
kontrabas – **Élam Richebé** | flétna – **Petr Jeníček**
hoboj – **Martina Čabanová** | klarinet – **Bohuslava Převrátilová**
fagot – **Bedřich Kameník** | trubka – **Jakub Šeřl**

PRAŽŠTÍ PĚVCI

soprán – **Anna Cibulková** (sólo) & **Eliška Houdová** & **Beata Altior**
alt – **Aneta Kapuciánová** & **Bára Vlková** & **Zuzana Kovačovská** & **Kamila Melecká**
tenor – **Tadeáš Průša** & **Ondřej Dobisík** & **Jan Venclík**
bas – **Václav Polívka** & **Tomáš Šobr** & **Ondřej Beneš** & **Vladimír Vihan**

▼
Stanislav Mistr – řídí
Drahošlav Gric – varhany
Václav Polívka – housle
Matěj Meier – bicí

▼▼
Beata Altior – průvodní slovo
Jan Fila – průvodní slovo
Jiří Altior – průvodní slovo
Robin Klose & Libor Dynka – audio & video